

ПРЕДСТАВЯНЕ НА КРЪЖОКА ПО АДМИНИСТРАТИВНО ПРАВО НА ГРАЖДАНИТЕ

Райна Николова¹

Резюме: Кръжокът по административно право на гражданите е първа по рода си извънлекционна инициатива за изява на проявяващите влечение към административните права и задължения на гражданите студенти в магистърска програма „Право“ на Нов български университет. Той има за цел да обедини стремежа на бъдещите юристи да усвоят специализирано научно познание за административноправния статус на физическите лица; да провокира засиления им интерес към дискусийни въпроси, засягащи личните, политическите, икономическите, социалните и културните административни права и

задължения на гражданите; да развие интелектуалния потенциал на участниците в него, като подтикне творческите пориви на някои от тях за изготвянето на публикации; да се превърне във влиятелен форум и авторитетен интелектуален център на любознателните и начетени представители на студентската, академична и научна общност на университета.

Ключови думи: административни права на гражданите, административни задължения на гражданите, ваксинация, административни задължения, кръжок, студенти

Класификацията на темите, които обхваща учебната дисциплина по административно материално право – специална част, вече бяха предмет на анализ от научната доктрина². Съвременната систематизация на учебната дисциплина, посветена на административното право – специална част, следва основните съставни елементи на държавата, познати на конституционното право:

1. население;
2. територия и
3. държавна власт.

Въз основа на тези критерии в административноправната теория бе положено усилие да се оформят следните няколко основни подотрасъла, предмет на изучаване от административното материално право – специална част: административно право на гражданите³,

¹ Доктор на науките, професор по административно право и процес в Нов български университет, ръководител на Кръжока по административно право на гражданите, ел. поща: rnikolova@nbu.bg

² Николова, Р. (2020). Опит за една нова систематизация на учебната дисциплина, изучаваща административното материално право – специална част. В: *Годишник на департамент „Право“ на НБУ, 2019 г.* София: Нов български университет, 118–167.

³ *Административното право на гражданите* е един от подотраслите на административното право – специална част, който се занимава с разглеждането на личните, политическите, икономическите, социалните и културните права и задължения на гражданите в контекста на постигането на баланс между обществения интерес и индивидуалните потребности на гражданите при осъществяването на държавно управление.

административното териториално право⁴, административно стопанско право⁵ и административно нестопанско право⁶. С това се положи началото на поредица от стъпки, имащи за цел да обогатят и развият всички аспекти на обучението по административно право в Нов български университет. Последва въвеждане на нови учебни дисциплини и през академичната 2020/2021 г. в учебния план на магистърска програма „Право“ на Нов български университет бяха включени два нови избираеми курса: LAWN424 Административно право на услугите⁷ и LAWN626 Индустриално административно право⁸.

Различното естество на проблематиката, която обсъжда административното материално право – специална част, изисква диференциран подход в разглеждането ѝ. Така спонтанно възникна идеята изучаването на административното право на гражданите да се превърне в кръжок, който да съдейства на студентите в по-свободен формат да се запознават с фундаментата на административните права и задължения, залегнали в българското законодателство.

Създаването на кръжока е първа по рода си инициатива в българските университети, в които се изучава специалността „Право“, насочена към разкриване на публичноправния

⁴ Административното териториално право е съвкупност от административноправни норми, които уреждат еднородни и социалнозначими обществени отношения при използването и защитата на сухопътната, водната, подземната и въздушната част от територията на Република България, в качеството ѝ на природен ресурс и обект на собственост, с цел осигуряване на устойчивото развитие на държавата и оптималното съчетаване на интересите на гражданите и обществото.

⁵ Административното стопанско право е съвкупността от публичноправни норми, които осъществяват административноправното регулиране на дейности от промишлен характер, търговски характер, на занаятчиите и дейности на свободните професии, или най-общо казано – стопанската предприемаческа дейност и всяка друга дейност, осъществявана с цел печалба (преценява се „самата дейност *per se*, без значение под каква точно форма или по какъв точно начин се осъществява“), реализирано чрез:

а) външна намеса на държавата под формата на надзор;

б) въвеждането на концесионен режим;

в) вътрешно участие в икономиката посредством присъствието на държавата и общините в капитала и управлението на различни публичноправни компании.

Системата на административното стопанско право се състои от три основни дяла – аграрно право, индустриално право, административно право на услугите. Разграничителният критерий между тези части е естеството на получавания от стопанската дейност резултат: а) селскостопански продукт на почвата, на животновъдството, на комбинирано производство на растителна и животинска продукция, на рибарството; б) стока; в) услуга.

⁶ Административното нестопанско право е съвкупността от норми, които осъществяват административноправното регулиране на дейността на гражданите, на доброволни и самоуправляващи се организации, създадени с цели от патриотичен, философски, филантропски, образователен, здравен, екологичен, културен, спортен (включително отход и туризъм), социален или граждански характер, както и от стопански субекти, които съдействат за постигането на обществена кауза, установяване на социални контакти, извършвано за удовлетворяване на духовни индивидуални или колективни потребности на гражданите.

⁷ Курсът се изучава през пролетния 4-ти семестър. В процеса на обучението студентите получават академична и образователна подготовка относно административноправното регулиране на обществените отношения, свързани с доставката на услуги от промишлен, търговски, занаятчийски характер и от дейностите на свободните професии. Повече за този курс вж. в Електронния каталог на програмите на НБУ на адрес: https://ecatalog.nbu.bg/default.asp?V_Year=2020&YSem=4&Spec_ID=&Mod_ID=&PageShow=coursepresent&P_Menu=courses&Fac_ID=4&M_PHD=0&P_ID=994&TabIndex=1&K_ID=53491&K_TypeID=82.

⁸ Курсът си изучава през пролетния 6-и семестър. В процеса на обучението студентите получават академична и образователна подготовка относно административноправното регулиране на обществените отношения, свързани с производството на стоки и/или преработката на суровини, материали, вещества или компоненти в нови продукти. Повече за курса вж. в Електронния каталог на програмите на НБУ на адрес: https://ecatalog.nbu.bg/default.asp?V_Year=2020&YSem=6&Spec_ID=&Mod_ID=&PageShow=coursepresent&P_Menu=courses&Fac_ID=4&M_PHD=0&P_ID=994&TabIndex=1&K_ID=53490&K_TypeID=82.

произход на административните права и административните задължения на гражданите. Тя е посветена на задълбочен анализ на техните характеристики. Изучаването на правата на гражданите в рамките на задължителния курс по конституционно право създава привидното впечатление сред студентите за наличието на множество публични права и няколко не толкова съществени задължения. В действителност на гражданите се възлагат много повече административни задължения, отколкото те подозират. Запознаването с тях е важна част не само от общата култура на един човек, но създава увереност у бъдещия юрист в неговото професионално поведение. Последното със сигурност ще повиши правната сигурност на административноправните отношения и утвърждаването на принципа на правовата държава.

Задължителният курс по административно право – обща част, е невъзможно да обхване огромния обем и цялото многообразие от идеи и казуси, които ни предлага административната реалност относно правата и задълженията на гражданите. Така ръководителят на кръжока стигна до заключението, че няма по-подходящ начин за среща на ученолюбиви и социално отговорни студенти от Кръжока по административно право на гражданите, който да се провежда в зареждащото духа пространство на Нов български университет.

На 23.09.2021 г. Съветът на департамент „Право“ на Нов български университет одобри Правилник за организацията и дейността на Кръжока по административно право на гражданите. В него се предвижда, че кръжокът има за цел формирането на допълнителни знания и умения в областта на административното материално право – специална част, занимаваща се с административните права и задължения на гражданите и свързаното с тях административно правораздаване. Той си поставя за задача да допринесе на студентите за получаването на по-задълбочени познания, развиване на критично и систематично мислене, овладяване на умения за решаване на казуси и провеждане на научно изследване, излагане на различни гледни точки, събиране и представяне на аргументирани становища, дебатиране, аналитично изучаване и изследване на широк кръг теми в областта на административните права и задължения на гражданите чрез:

- а) изготвяне и представяне на презентации по предварително зададени теми;
- б) решаване на казуси, анализ на законопроекти и съдебна практика, представяне и обсъждане на монографични и други научни публикации;
- в) организиране на кръгли маси, конференции, публични лекции, срещи с университетски преподаватели и учени, народни представители, експерти – членове на административни органи, държавни и общински служители, кметове на общини, райони и кметства и общински съветници, съдии, изтъкнати общественици;
- г) организиране и участие в национални и международни програми, юридически състезания по дебати и решаване на казуси;
- д) организиране на посещения в административни и съдебни органи.

На 20.10.2021 г. се проведе първата среща на кръжочниците, на която ръководителят на същия представи принципите на предстоящата работа и програмата на кръжока до края на 2021 г. Първата особено актуална в българското общество, която бе предложена за дискусия, бе „Административноправни аспекти на ваксинацията“. Въпросът бе обсъден в общия контекст на административното право на здраве и административноправния статус на българския пациент. На последвалите сбирки на 27.10.2021 г., 3, 10, 17 и 24.11.2021 г. бяха изнесени доклади и направени презентации по предварително разпределени подтеми, както следва:

- „Административни права и задължения на пациента“ с автор Йоана Йосифова, 27.10.2021 г.
- „Административноправен режим на ваксинирането“ с автор Ангел Йорданов, 3.11.2021 г.

- „Носенето на предпазни средства (маски) по време на пандемия – административно задължение за опазване на общественото здраве“ с автор Симонна Кирилова, 10.11.2021 г.
- „Административноправен режим на ваксините“ с автор Елена Чотова, 10.11.2021 г.
- „Ваксинирането – административно социално право“ с автор Ремина Алексиева, 17.11.2021 г.
- „Ваксинирането – административно социално задължение“ с автор Ренета Илиева, 24.11.2021 г.

Многоаспектният характер на административноправния институт даде възможност на участниците в кръжока да добият нови знания за действащото законодателство, да се запознаят с относими казуси от съдебната практика в Съединените американски щати, от практиката на Европейския съд за правата на човека, от решенията на българския Върховен административен съд и административни съдилища по повод административноправния статус на ваксините, както и с административните права и задължения, които се свързват с имунизацията. Позволи им да изразят своята позиция, както и да я защитят с житейски и правни аргументи, да оспорят чужди тези. Стимулира творческото начало и подтикна членовете на кръжока да се превърнат в млади автори, които обсъждат отговорно и изразяват своите възгледи компетентно по един изключително съвременен и значим за българското административно право и общество проблем.

Всичко това даде нова перспектива на разсъжденията на студентите по темата за административноправното значение на ваксинацията и превърна изданията на Кръжока по административно право на гражданите във форум за обединяване на бъдещите юристи около значима обществена кауза – необходимостта от имунизация срещу COVID-19.

PRESENTATION OF THE CITIZENS' ADMINISTRATIVE LAW CIRCLE

Raina Nikolova⁹

Abstract: The Citizens' administrative law circle is a first of its kind non-lecture initiative for the students at the Master's Program in Law of the New Bulgarian University who are interested in the administrative rights and obligations of citizens. It aims to unite the aspirations of future lawyers to acquire specialized scientific knowledge about the administrative legal status of the individuals; to provoke their increased interest in discussing issues affecting the personal, political, economic, social and cultural admin-

istrative rights and obligations of citizens; to develop the intellectual potential of its participants by stimulating the creative impulses of some of them to produce publications; to become an influential forum and an authoritative intellectual centre for the curious and educated members of the University's student, academic and scientific community.

Keywords: administrative rights of citizens, administrative duties of citizens, circle, students, vaccination

⁹ Dr. Habil., Professor of Administrative Law and Administrative Procedure Law in the Law Department of New Bulgarian University, Head of the Citizens' Administrative Law Circle, e-mail: rnikolova@nbu.bg